

SCENARIUSZ **11**

Stwórzmy klasowy kodeks – wspólne zasady i podpisywanie „konstytucji”

Ewelina Kuźniarek

I. WPROWADZENIE

1. Krótki opis

Scenariusz może być realizowany w ramach: edukacji wczesnoszkolnej (społecznej i wychowawczej, zajęć z wychowawcą), edukacji polonistycznej (formułowanie wypowiedzi, praca z tekstem i obrazem), edukacji plastycznej (tworzenie ilustracji zasad), edukacji ruchowej (zabawy integracyjne, ćwiczenia dramatyczne).

2. Przedmioty, w ramach których może być realizowany scenariusz:

- edukacja wczesnoszkolna (edukacja społeczna i wychowawcza, zajęcia z wychowawcą),
- edukacja polonistyczna (formułowanie wypowiedzi, praca z tekstem i obrazem),
- edukacja plastyczna (tworzenie ilustracji zasad),
- edukacja ruchowa (zabawy integracyjne, ćwiczenia dramatyczne).

3. Adresaci lekcji: Uczniowie i uczennice klas 1–3 szkoły podstawowej (wiek: 7–9 lat).

4. Cel ogólny

- Uczeń/uczennica doświadcza procesu współdecydowania, uczy się rozumienia i szanowania różnic, a także wspólnego ustalania i przyjmowania zasad obowiązujących w klasie.

5. Cele szczegółowe

Uczeń/uczennica:

- poznaje siebie i kolegów/koleżanki w klasie,
- potrafi wyrazić własne potrzeby i opinie,
- zauważa, że inni mogą myśleć i czuć inaczej,
- uczy się, że różnorodność jest wartością,
- odkrywa swoje mocne strony i talenty,
- współpracuje w grupie i podejmuje wspólne decyzje,
- bierze odpowiedzialność za przyjęte zasady, podpisując „Konstytucję Klasy”.

6. Metody pracy

- burza mózgów,
- drama i zabawy ruchowe,
- dyskusja kierowana,
- praca indywidualna i w grupach,
- elementy Porozumienia bez Przemocy (NVC),
- gry i zabawy integracyjne

7. Pomoce dydaktyczne i materiały papiernicze

- karty z niedokończonymi zdaniami: „Pytania sposobem do poznania”
- arkusze gry „piekło–niebo” (z przygotowanymi zadaniami wg inteligencji wielorakich),
- duże arkusze papieru (flipchart / brystol),
- kolorowe kartki A4
- taśma papierowa/ sznurek
- kolorowe flamastry/kredki/pastele
- taśma klejąca / plastelina do mocowania plakatów/ magnesy
- dekoracyjne arkusze do spisania „Konstytucji Klasy”

8. Przebieg lekcji - skrót

(3 x 45 minut + przerwy - razem ok. 4 godziny)

I blok (45 min): Poznajmy się i swoje potrzeby

1. Powitanie i krótka rozmowa o celu zajęć (5 min).
2. Ćwiczenie integracyjne: „Karty z niedokończonymi zdaniami” – np. Lubię..., Czuję się dobrze, gdy... (20 min).
3. Zabawa „Linia pytań” – dzieci ustawiają się po stronie „tak” lub „nie” (np. Lubię ciszę w klasie?, Potrzebuję ruchu?) (15 min).
4. Krótka refleksja i podsumowanie (5 min).

II blok (45 min): Odkrywamy nasze talenty

1. Wprowadzenie do idei „każdy ma mocne strony” (5 min).
2. Gra „piekło–niebo” z zadaniami z różnych obszarów inteligencji wielorakich (25 min).
3. Omówienie na forum jakie talenty mamy w klasie, jak mogą nam pomagać (10 min).
4. Ćwiczenie ruchowe rozluźniające (5 min).

III blok (45 min): Tworzymy Konstytucję Klasy

1. Burza mózgów: jakie zasady są nam potrzebne, by wszystkim było dobrze (25 min).
Generowanie pomysłów
2. Grupowe odczytanie każdej propozycji i wspólna decyzja, czy zasada zostaje wpisana do Konstytucji Klasy (5 min).
3. Ilustrowanie zasad: rysunki symboliczne przygotowane przez dzieci na odwrocie kartki z zasadą/ na drugiej kartce tego samego koloru (15 min).

IV blok (45 min): Uroczyste podpisanie i świętowanie

1. Zamieszczenie zasad w „Konstytucji Klasy” na dużym arkuszu/przyklejenie w widocznej przestrzeni klasy (10 min).
2. Uroczyste podpisanie przez wszystkich uczniów/uczennice i nauczyciela/lkę (10 min).
3. Zabawa końcowa – „Kalambury z zasadami” (20 min).
4. Refleksja i zakończenie zajęć (5 min).

PRZEBIEG ZAJĘĆ

Przebieg zajęć - rozszerzony

I blok: Poznajmy się i swoje potrzeby

Warsztaty zaczynają się od powitania i krótkiej rozmowy o celu zajęć. Dzieci siadają w kole.

Prowadzący/a wita grupę np. słowami:

- „Dzisiaj zaczynamy coś wyjątkowego - wspólnie stworzymy zasady naszej klasy. Każdy i każda z Was jest ważny/a i każdy/a będzie miał swój głos. Zanim zaczniemy, poznamy się lepiej i porozmawiamy o tym, co sprawia, że czujemy się dobrze w grupie.”
- Krótka rundka: każde dziecko jednym słowem lub gestem pokazuje, z jakim nastrojem przychodzi na zajęcia. Następnie uczestnicy/uczestniczki zaproszeni są do udziału w ćwiczeniu integracyjnym z niedokończonymi zdaniami.
- Prowadzący/a rozdaje każdemu dziecku 1 kartę z pytaniem/niedokończonym zdaniem (np. „Lubię, gdy...”, „Czuję się dobrze, gdy...”, „Chciałbym, aby w klasie...”).
- Dzieci swobodnie chodzą po sali. Na znak prowadzącego zatrzymują się i dobierają w pary. Każde zadaje drugiemu pytanie ze swojej karty i odpowiada na pytanie partnera/ki.
- Po udzieleniu odpowiedzi dzieci wymieniają się kartami.
- Ruszają dalej i szukają nowych partnerów.
- Jeśli komuś wróci ta sama karta może podejść do prowadzącego i wymienić ją na nową.
- Na koniec krótkie podsumowanie w kole: chętne osoby mówią jedno zdanie, które im się spodobało lub które zapamiętały od partnera/ki.

Wzór kart z pytaniami niedokończonymi „Pytania sposobem do poznania siebie i innych” załączony do scenariusza.

Do zabawy „Linia pytań” na podłodze prowadzący/a rozkłada taśmę lub sznurek. Po jednej stronie jest napis „TAK”, po drugiej „NIE”. Dzieci ustawiają się na środku. Prowadzący/a zadaje pytania, np.:

- „Lubię ciszę w klasie?”
- „Potrzebuję dużo ruchu w ciągu dnia?”
- „Wolę pracować sam niż w grupie?”
- „Lubię, kiedy jest dużo rozmów i dyskusji?”
- „Dobrze się czuję, gdy mogę wybrać co chcę robić?”

Dzieci zajmują miejsce po stronie „tak”, „nie” lub w środku, jeśli są niezdecydowane. Po każdym pytaniu prowadzący/a może krótko podsumować, zadać pytanie „Dlaczego stanęłaś/stanełeś tutaj?” podkreślając, że różne odpowiedzi są naturalne i cenne. Wzór kart wraz z pytaniami załączony do scenariusza.

Krótką refleksja i podsumowanie.

Dzieci siadają w kole. Prowadzący/a pyta: „Czego w tej części zajęć dowiedzieliście się o sobie?” „Co nowego zauważyliście o innych?”

II blok: Odkrywamy nasze talenty

Na początku tego bloku prowadzący/a wprowadza dzieci w ideę, że każdy człowiek ma mocne strony, mówiąc np:

„Każdy z nas ma różne talenty: niektórzy świetnie liczą, inni pięknie rysują, ktoś potrafi szybko biegać albo zawsze znajdzie dobry sposób, by wesprzeć kolegę lub koleżankę. Wszystkie te talenty są ważne i razem tworzą silną klasę.”

- Następnie dzieci uczestniczą w grze „piekło-niebo”. Każde dziecko otrzymuje własną planszę z zadaniami przygotowaną wcześniej do złożenia przez starsze dzieci. Ćwiczenie pomaga rozwijać motorykę małą oraz precyzję i dokładność; dla młodszych klas zalecane jest rozdanie już złożonych kartek.
- Dzieci chodzą swobodnie po sali, zatrzymują się i dobierają w pary, po czym wykonują zadania zgodnie z instrukcją: partner lub partnerka wybiera numer i kolor, otwiera papierową kartę i czyta dwa zadania do wyboru. Następnie wybiera jedno i wykonuje je. Po zakończeniu zadania role się zamieniają, a dzieci szukają nowego partnera.
- Zadania są krótkie i zabawne, np. „Pokaż zwierzę ruchem”, „Ułóż krótką rymowanąkę”, „Nazwij trzy rośliny”, „Zaśpiewaj melodię”. Wzór arkuszy do gry „Piekło- Niebo” z zadaniami załączony do scenariusza.

Po grze odbywa się omówienie na forum.

Prowadzący/a pyta: „Jakie zadania sprawiały Wam największą radość?” oraz „Czego się dowiedzieliście o swoich kolegach i koleżankach?”. A następnie pokazuje, że każdy może rozwijać się w różnych obszarach i, że jako grupa mamy możliwość korzystania z talentów innych oraz dzielenia się swoimi z innymi.

Blok kończy się krótkim ćwiczeniem ruchowym rozluźniającym, np. zabawą „Posągi”, podczas której dzieci poruszają się przy muzyce, a na sygnał zatrzymują w wymyślonej pozie. Zadanie można urozmaicić poleceniami dodatkowymi: np. poza dobrej energii, pomnik wdzięczności, posąg współpracy, itp.

III blok: Tworzymy Konstytucję Klasy

Dzieci siadają w kole i zamykają oczy. Prowadzący lub prowadząca mówi:

„Pomyślcie, co musi się dziać w klasie, żebyście czuli się dobrze, bezpiecznie, ważni i wysłuchani. Jakie zasady mogą w tym pomóc?”

Każde dziecko proponuje zasady, które jego zdaniem powinny się znaleźć w Konstytucji Klasy, takie które pozwolą każdemu osobiście poczuć się dobrze, swobodnie w grupie, takie, które zadbają o jego potrzeby, ale i o potrzeby innych. Będziemy je omawiać, sprawdzać, co kryje się za każdą z nich, i wspólnie decydować, które zostaną zapisane.

- Każde dziecko, które chce, podaje zasadę. Prowadzący/a zapisuje je na kartkach: jedna zasada na jednej kartce. Po każdej propozycji klasa sprawdza, czy zasada pasuje wszystkim i czy wszyscy się na nią zgadzają. Jeśli tak- kartka zostaje odkładana do „Konstytucji”.
- Po zgromadzeniu wszystkich zasad prowadzący/a przypomina je grupie i pyta: „Czy coś ważnego jeszcze pominęliśmy?” Wszyscy decydują, czy wprowadzić dodatkową zasadę.
- Następnie dzieci w parach lub małych grupach ilustrują zasady, rysując prosty obrazek-symbol na odwrocie kartki z zasadą lub na drugiej kartce tego samego koloru. Przykładowo zasada „Dbamy o porządek” może zostać zilustrowana obrazkiem kosza na śmieci. Rysunki te będą później częścią Konstytucji Klasy i posłużą w zabawie „Kalambury”.

IV blok: Uroczyste podpisanie i świętowanie

W pierwszej części bloku dzieci przyklejają spisane zasady wraz z rysunkami pod napisem „Konstytucja Klasy”, który wieszany jest w widocznym miejscu w klasie.

Każde dziecko następnie podchodzi i podpisuje się lub rysuje swój znak/odcisk dłoni, a nauczyciel lub nauczycielka również składa podpis. Następuje chwila wspólnych braw dla całej klasy.

Kolejnym etapem jest zabawa „Kalambury z zasadami”.

- Prowadzący lub prowadząca przygotowuje kartki z rysunkami zasad, a dzieci losują kartkę i odgrywają zasadę gestem lub ruchem. Reszta klasy zgaduje, o jaką zasadę chodzi. W ten sposób każda zasada zostaje powtórzona i utrwalona.
- Na zakończenie odbywa się krótka refleksja w kręgu. Każde dziecko kończy zdanie „Dzisiaj nauczyłem/nauczyłam się, że...”
- Prowadzący lub prowadząca dziękuje wszystkim i podkreśla: „Te zasady powstały dzięki Wam i będą nam pomagać, żeby wszyscy w klasie czuli się dobrze.”

9. Bibliografia i źródła

- M. Rosenberg, Porozumienie bez przemocy. O języku życia, Warszawa 2003.
- H. Gardner, Inteligencje wielorakie. Teoria w praktyce, Warszawa 2002.
- Materiały edukacyjne CEO: <https://www.ceo.org.pl>

10. Dodatkowe pliki

- Wzór kart z pytaniami niedokończonymi „Pytania sposobem do poznania siebie i innych”
- Wzór kart wraz z pytaniami do zabawy „Linia pytań”
- Szablon gry „piekło–niebo” z zadaniami.
- Arkusz do spisania Konstytucji (wersja ozdobna).

11. Słowniczek pojęć

- Konstytucja Klasy – wspólnie ustalony kodeks zasad obowiązujących w grupie.
- Porozumienie bez przemocy (NVC) – sposób komunikacji, który podkreśla szacunek dla potrzeb własnych i innych osób.
- Inteligencje wielorakie – teoria Howarda Gardniera zakładająca, że każdy człowiek posiada różne talenty i zdolności, które są równie wartościowe.

12. Polecajka materiałów

- Polskie wydanie poradnika COMPASITO, poruszającego kwestie edukacji o prawach człowieka, opracowana przez Radę Europy publikacja przedstawiająca. Poradnik zawiera praktyczne narzędzia umożliwiające podjęcie tematu praw człowieka w różnych jego aspektach i w wielu obszarach. Proponuje scenariusze zajęć z wykorzystaniem różnorodnych metod nauczania.
- <https://zpe.gov.pl/a/kompasik-edukacja-na-rzecz-praw-czlowieka-w-pracy-z-dziecmi/D1GEhMaCI>
- Scenariusze zajęć pt. "Spokój Żyraby" dedykowany uczniom i uczennicom klas I-III szkoły podstawowej, celem lepszego poznania siebie- swoich reakcji na otaczający ich świat- oraz wypracowanie z dziećmi konstruktywnych sposobów na radzenie sobie z bodźcami, które utrudniają im funkcjonowanie.
- <https://stop-klatka.org.pl/projekt/spokoj-zyrafy-scenariusze-zajec/>
- inne publikacje Stowarzyszenia Praktyków Dramy Stop-Klatka
- <https://stop-klatka.org.pl/biblioteka/nasze-publicacje/>
- Karty Potrzeb, czego dzisiaj potrzebuję oraz karty: TRUDNE SYTUACJE W RELACJI Z DZIECKIEM Karty wspierające dla rodziców, dziadków i opiekunów
- <https://www.bliskoedu.pl/blog/wychowanie/jak-komunikowac-swoje-potrzeby>
- <https://www.bliskoedu.pl/blog/wychowanie/jak-komunikowac-swoje-potrzeby>
- Praktyczne materiały do pobrania takie jak Lista potrzeb wg NVC wg Marshall B. Rosenberg oraz Kluczowe przekonania u podstaw praktyki Porozumienia bez Przemocy wg Inbal Kashtan i Miki Kashtan, czy Lista uczuć i uczuć rzekomych oraz cykl podcastów
- <https://beatamoczowska.pl/przestrzen-inspiracji/>
- Scenariusze lekcji i spotkań oraz publikacje takie jak: „Światozmieniacze - Cel dobro” czy „Światozmieniacze - Zrozumieć siebie i świat”
- <https://changemakertoolkit.wixsite.com/change/polski>

Ministerstwo
Edukacji Narodowej

Projekt "Young Democracy - Siła Mojego Głosu"
finansowany jest ze środków
Ministra Edukacji Narodowej w ramach programu Młodzi Obywatele.

Minister
Edukacji